

IT'S ALL ABOUT RESPECT

Bij de vele pogingen tot het verklaren van criminaliteit wordt gebruik gemaakt van open interviews met zogenaamde 'criminelen'. Meer dan eens worden deze interviews afgenomen met ex-gedetineerden, die door middel van het vraaggesprek hun leven voor en na de gevangenisstraf beschrijven (Biliet & Waage, 2005). De insteek van dit interview is om een ex-gedetineerde van de leeftijd van een student te vragen uitleg te geven over de keuzes die hij in zijn leven gemaakt heeft. Aan het woord is C.T., een jonge man die negen maanden geleden vrijkwam na een gevangenisstraf van twee jaar voor gewapende overval.

Het is overduidelijk dat je gevraagd bent voor dit interview omdat je bijzondere dingen hebt mee-gemaakt en een bijzonder standpunt inneemt. Misschien is de geschikte vraag om te beginnen wel: Wie ben je?

Wie ik ben? Eigenlijk ben ik een heel normale man. Ik ben 21 jaar oud, woon samen met mijn vriendin in Breda en ben moslim. Tot zover geen bijzonderheden. Waarom je dit interview met mij doet, is waarschijnlijk (lacht) omdat ik twee jaar heb vastgezeten en sinds negen maanden weer vrij ben. Ik ben geboren in Nederland, maar voel mij meer Marokkaans; mijn ouders zijn in Marokko geboren. Ik heb op de middelbare school HAVO gedaan maar heb dit nooit afgemaakt. Ik heb geen werk. Dit is wel een korte samenvatting van wie ik ben.

Kun je misschien iets meer vertellen over je jeugd? Hoe zag je leven eruit voordat je de zogezegde 'verkeerde kant' op ging?

Mijn jeugd? Nou, ik ben altijd een gelukkig kind geweest. Ik ben opgegroeid in een straat waar veel kinderen woonden, dus er werd altijd wel gevoetbald. Ik heb vier oudere broers, waar ik goed mee op kan schieten. Mijn ouders zijn altijd goed voor mij geweest. Ik ben opgevoed als Moslim, waar ik elke dag nog blij om ben; het leven is zinloos zonder Allah. Ik had altijd genoeg vrienden en leerde op de middelbare school veel nieuwe mensen kennen. Soms voelde ik me op de middelbare school wel een beetje een buitenbeetje, omdat ik de enige Marokkaan was. Dat was in de buurt waar ik woonde wel anders. Door mijn vrienden op school voelde ik me wel altijd op mijn plaats. Toen ik in 4HAVO zat en zonder duidelijke reden van school af werd getrapt, deed dat echt pijn. Natuurlijk, ik was geen lieverdje en haalde ook wel eens wat uit, maar welke puber doet dat niet? Ik had maar een keer gevochten op het schoolplein, dus dat kon de reden ook niet zijn. Tot op de dag van vandaag heb ik geen idee waarom ik weg moest. De reden die zij opgaven was dat ik onhandelbaar was maar ik had zelfs vriendinnen die erger waren dan ik. Zij hebben hun diploma wel gehaald op die school.

Mijn ouders waren ook erg boos en verontwaardigd. Maar ik heb wel geleerd dat je er toch niks tegen kan doen; het is slikken of gewoon stikken in Nederland.

Hoe voelde het om, zonder reden, van school te worden getrapt?

Ik was in eerste plaats enorm boos. Het voelde echt onrechtvaardig. Natuurlijk was ik ook verdrietig, ik was 16 jaar oud en moest naar een andere school dan waar mijn vrienden op zaten. Ik voelde een intense haat opkomen tegen de Nederlandse bureaucratie. Deze is ook niet meer weggegaan; je wordt in dit land gewoon genaaid waar je bij staat. Iedereen denkt dat de regeltjes volgen de enige manier is om je leven te leiden. Nou, dat doe ik niet meer. Zij volgen de regels toch ook niet? Ja, alleen de regels die ze goed uitkomen. De regels in dit land gelden voor iedereen anders: als je Marokkaans bent, dan mogen mensen niet hardop uitspreken dat je anders bent. Maar je ziet mensen wel naar je kijken; als ik bijvoorbeeld een winkel in loop, word ik meteen achtervolgd door de beveiliging. Ouders van vriendinnetjes die ik gehad heb, hebben ook vaker gezegd dat ze niet wilden dat hun dochter verkering met mij had. Zonder dat ze mij ooit ontmoet hebben. Je gaat mij niet vertellen dat dat geen discriminatie is.

Als je het hebt over dat 'ze de regels niet volgen', wie bedoel je dan?

De overheid, instanties, bureaucraten. Iedereen die regels maakt en daarbij met zijn ogen kijkt naar mijn huidskleur. Ik zie geen enkele andere reden waarom ze het mij zo moeilijk maken door middel van regels die ik niet begrijp. De helft van dit land bestaat uit racisten, anders is het niet. Dan lopen mensen wel te zeuren over Wilders en ik ben het ook absoluut niet eens met zijn standpunten, maar hij is tenminste wel eerlijk.

Wat gebeurde er nadat je gedwongen werd je middelbare school te verlaten?

Ik moest dus naar een andere school, maar zo vaak ben ik daar niet geweest. Die school stond in de buurt bij de school waar de jongens uit mijn straat op zaten en die spijbelden veel. Dan ging ik met ze

mee wanneer ze 'zaken' af moesten handelen. Het was heel onschuldig hoor, ze stalen wat in winkels en verkochten dat door of trokken een tasje uit de handen van iemand en renden dan weg. Het was niet alsof we grote misdadigers waren ofzo. Gewoon een beetje kattenkwaad. Er was goed geld mee te verdienen en dat kon ik wel gebruiken; we zijn thuis met vijf kinderen dus het was soms wel krap. Mijn moeder werkt natuurlijk niet want dat is in onze cultuur (de Marokkaanse, red.) niet normaal. Mijn moeder is de baas in huis en mijn vader werkt. Mijn ouders waren blij dat ik financieel onafhankelijk begon te worden. Ik zei dat ik werkte in een café aan de andere kant van de stad. Dat gaf me meteen een excuus om 's avonds weg te mogen. Avonden waren de beste tijd om tasjes te kunnen stelen, mensen letten dan gewoon niet goed op en zien je gezicht niet.

Je zegt dat het slechts kattenkwaad was. Hoe kwam het dan zover dat je werd veroordeeld tot 2 jaar gevangenis?

Ik zei dat het kattenkwaad was. Ik zei niet dat het daarbij bleef. Je moet natuurlijk wel begrijpen dat er in Nederland naar Marokkaanse jongens wordt gekeken als domme, vervelende criminelen. Ik heb tot mijn zestiende alle regels gevolgd om te bewijzen dat ik dat niet was en dat ik ook gewoon een Nederlander was en ik werd nog steeds uitgekotst door de maatschappij. Nou, *fuck them*, dacht ik toen. Maar als je eenmaal begint met makkelijk geld maken, dan wil je steeds meer. Ik begon met de jongens uit de straat na te denken over manieren om het groter aan te pakken. Een van de jongens heeft toen een gun van zijn vader gepakt. Zijn vader heeft deze in Marokko geregeld omdat hij niet geloofd dat de politie zou komen als hij zou bellen en het adres zou noemen. Onze buurt staat namelijk bekend als een Marokkaanse wijk. Op een avond zaten we te drinken en kwamen we op het idee om een benzinstation te overvallen. Hoe meer we dronken, hoe beter het idee leek. Ik ben de jongste van de groep en moest me nog bewijzen.

Zo werkt het. Vandaar dat ik voorstelde het te doen, terwijl zij in de auto zouden wachten. We zijn toen naar een afgelegen benzinstation bij ons in de buurt gereden, zij zijn om de hoek gaan staan (er valt een stilte...red.) Ik wil niet verder in details treden, maar we zijn daarna opgespoord via het nummerbord van de auto. Ik wil wel dat het duidelijk is dat ik niemand heb neergeschoten ofzo, ik wilde alleen het geld. Hoe voelde het om zoiets te doen? Ik was enorm dronken dus weet ik er niet meer zoveel van. De dag erna vond ik het eigenlijk wel grappig. Ik had makkelijk geld voor ons verdient en dacht dat ik er gewoon mee weg zou komen. Omdat ik al jaren makkelijk geld maakte, was ik eraan gewend geraakt. Toen we naar de moskee gingen met de familie, voelde ik me wel wat ongemakkelijk, maar ik dacht dat Allah zou begrijpen dat ik geld moest maken voor mij, mijn vrienden en familie.

En toen moest je de gevangenis in. Wat voelde je, wat waren de reacties?

Ik werd midden in de nacht uit mijn bed getild onder de ogen van mijn eigen moeder. Dat hadden ze nooit mogen doen, ze moeten mijn moeder erbuiten laten. Mijn familie was in eerste instantie boos dat ze mij dachten te moeten hebben. Op het politiebureau kreeg ik te horen dat mijn vrienden alles bekend hadden. Dat heb ik, op aanraden van een advocaat, ook gedaan. Het moeilijkste moment was om dat tegen mijn moeder te moeten zeggen. Ze werd heel boos en zei dat Allah me nooit zou vergeven (het blijft even stil en C.T. blijft een tijdje naar de grond kijken – red.). Later is ze wel bijgedraaid maar was ze wel heel verdrietig. Ze hoopt nog steeds dat het me vergeven zal worden. Toen ik hoorde dat ik twee jaar naar de gevangenis moest....ja....dat vind je natuurlijk heel erg, ik ga niet liegen. Maar door wat mijn moeder had gezegd, had ik wel grotere zorgen. De gevangenisstraf hoorde bij die Nederlandse samenleving, maar het gaat tussen mij en hem. Dat is erger. >

Tankstation X na overval (bron: www.destentor.nl)

Kun je wat vertellen over die twee jaar in de gevangenis?

(Lachend) Wat een fantastisch hotel, Hotel de Koepel. Sorry, maar jullie gevangenis slaan echt helemaal nergens op. Ik mocht om acht uur 's morgens, na mijn ontbijt, een uur luchten. Dus wanneer ze het ontbijt kwamen brengen, draaide ik me om en zei dat ik niet wilde luchten, maar dat ik wilde slapen tot een uur of twee. En dat was dan goed. Ja, je gelooft het niet. Mensen die denken dat je dan met hardhandige hand naar buiten wordt getrokken, moeten even een reality check doen. Alleen de ontvangst was wat minder prettig, ik moest al mijn kleren uittrekken en alle hoeken en gaten van mijn lichaam werden gecontroleerd. Dat was echt niet prettig, ik voelde me aangerand. Voor de rest lag ik eigenlijk zoveel mogelijk op mijn cel. Op den duur ga je je toch vervelen en toen ben ik heel veel gaan lezen; het is mogelijk om

“Mensen die denken dat je dan met hardhandige hand naar buiten wordt getrokken, moeten even een reality check doen”

boeken te lenen via de gevangenisbib. Mijn moeder had me een Koran gegeven. Die heb ik goed bestudeerd. Ik ben geboren en opgevoed als Moslim, maar sinds ik in de gevangenis heb gezeten, begrijp ik zijn boodschap pas echt. Ik vind het zielig voor Nederlanders dat ze dat niet hebben. Eigenlijk heb ik mezelf dus verrijkt in de gevangenis en heb ik het ware pad in het leven gevonden; het gaat niet om geld maken of aan regels gehoorzamen. It's all about respect. Wat ik wel moeilijk vond, was dat ik in de gevangenis in mijn woonplaats zat. Wanneer ik uit mijn raam zat te staren vanuit mijn cel, kon ik de mensen voorbij zien fietsen, richting de stad. Soms zag ik mijn vrienden fietsen. Dat waren de momenten dat ik echt heel graag naar buiten wilde. Voor de rest kan ik je weinig spannende verhalen vertellen; ik zat op de afdeling voor mensen die net een stapje te ver waren gegaan. Je weet wel, mensen die iets te vaak gestolen hadden of die een contactverbod hadden genegeerd. Niemand op mijn afdeling bleef daar lang. Eigenlijk heb ik me gewoon enorm verveeld.

Je hebt dus een redelijk makkelijke tijd gehad in de gevangenis. Toen kwam je na twee jaar vrij. Hoe was dat?

Ik was blij toen ik daar weg kon; ik had mijn vrienden en familie natuurlijk gemist. Mijn vrienden uit de straat waren allang vrij of hadden een voorwaardelijke straf gekregen. Dat neem ik hen niet kwalijk; ik moest mezelf zo nodig bewijzen. Vreemd genoeg voelde het alsof ik nooit was weggeweest, alles was nog hetzelfde. Alleen ben ik natuurlijk wel veranderd. Niet door de gevangenis, maar door de Koran te bestuderen. Mijn vrienden van de middelbare school,

die dus niet betrokken waren bij mijn foutje, begroetten me ook alsof ik op vakantie was geweest. Mensen die mij kennen, vonden het vergeeflijk. Wel begon iedereen over het feit dat het nu moeilijk zou zijn om een baan te vinden. Ik begrijp wel wat ze bedoelen, maar ik vind dat die mensen niks weten. Een baan is iets dat opgelegd wordt door de Nederlandse samenleving. Regeltjes. Die regels volg ik niet meer, ik volg de regels van de Koran. En dat wordt mede mogelijk gemaakt door de Nederlandse uitkering (lacht).

Je hebt een heel negatief beeld van de Nederlandse samenleving. Kun je uitleggen waarom dat is?

Ik ontken niet dat wat ik heb gedaan heel fout was. Dat is mijn fout, mijn schuld. Maar dat is tussen mij en Allah; hij rekent mij erop af. De Nederlandse samenleving zeurt over al die Marokkaanse criminelen, maar zo worden wij gemaakt. Telkens met die vingers wijzen en ons overal de schuld van geven. Nou, dan vind ik dat die mensen het ook verdienen en dan zal ik eens bewijzen dat ik alles ben wat ze zeggen dat ik ben. Ik weiger nu ook te werken en me naar de regels van de maatschappij te schikken; ik mag hard werken en centen afdragen en voor de rest mag ik stikken en ben ik gewoon een vieze Marokkaan. Nu heb ik het beter voor elkaar; ik bestudeer mijn geloof, heb respect voor mijn ouders en broers, hou van mijn vriendin en werk hier en daar een beetje bij. Daar word ik voor betaald door de Nederlandse overheid (lacht). Maar ik vind dat dat zo hoort, zij hebben ervoor gezorgd dat ik hier zit en ik weiger nog langer die domme regels te volgen. De enige regels die gelden, staan in de Koran.

Wat zijn je plannen voor de toekomst?

Mijn toekomstplannen...ik denk dat ik het voorlopig even houd zoals het is. Ik moet nog even tot mezelf komen na wat er allemaal met me gebeurd is. Werk zoeken zie ik niet zitten. Het is al moeilijk genoeg om als Nederlandse Marokkaan aan een baan te komen, laat staan als ex-bajesklant. Het liefst zou ik gaan werken op een Islamitische school. Ik vind het leuk om mensen dingen te leren, zeker over de Islam. Maar ik denk niet dat ik een kans maak om aangenomen te worden met dit strafblad. Of ik in Nederland wil blijven? Daar kan ik nog geen uitspraken over doen. Mijn familie, vriendin en vrienden wonen hier en willen hier blijven, dus dat beperkt mijn mogelijkheden. Hier ben je niet vrij door de regels die de overheid oplegt, maar ben je vrij doordat je in je levensbehoeften wordt voorzien. In Marokko ben je geestelijk veel vrijer, maar economisch gezien is het veel moeilijker rondkomen. Daar moet je echt voor jezelf zorgen. Nu kom ik rond van een uitkering en wat geld dat ik verdien met 'klusjes'. Ik red het prima zo, al is het niet via de voorgescreven regels van de Nederlandse maatschappij.